

Det teoretiske grundlag er noget mere svævende. Lund taler om inspiration fra norske (den første) og svenske magtudredninger, og der henvises til Ekecrantz og Olssons *Det redigerede samhället*. (1994). Jeg har ikke set denne bog diskuteret nærmere i dansk sammenhæng. Det fortjener den, idet den synes at være hovedinspiration for den meste forskning af denne type i Danmark for tiden. Vi får at vide, at Projekt Nyhedsuge er designet til at afprøve en tese om ændrede journalistroller fremsat af Lund i en artikel i *Politica*, hvis hovedinspiration netop er Ekecrantz og Olssons metaforiske, svenske modernitetshistorie. Alt dette finder man imidlertid ikke meget af i denne midtvejsrapport. Det er indholdsanalyse, flow, dagsorden og essayistisk fremstilling, som er ledetrådene.

Indholdet består af 3 artikler, som behandler mere overordnede temaer. Lund skriver om Det Nationale Vi, som viser sig at opløses i flere forskellige vi'er, hvilket ikke mindst EU-stoffet vidner om. Jørn Henrik Petersen skriver vrissent om journalisternes usammenhængende behandling af velfærdsstatskritik med udgangspunkt i »sygt, sundt og socialt«. Peter Harms Larsen sammenligner TV-avisen og TV2-nyhederne i en artikel, som lider under ukendskab til den nordiske forskning på området og et helt ureflekteret kvalitetsbegreb. Men det er jo ufuldstændige analyser og smagsprøver!

Tre »eksemplariske cases« følger: I den første sammenlignes af Alexander Nazarov 4 landes tv-dækning af OSCE mødet i 1999, og den nationale vinkling i dækningen fremhæves. Denne artikel spiller godt sammen med Lunds allerede nævnte. Maja Horst og Mette Lolk skriver om risikoforudsigelse med udgangspunkt i Ulrich Beck, Charlotte Wien om nyhedsugens dækning af naturkatastrofer ud fra jordskælvet i Tyrkiet.

Bogens afsluttes med to artikler, som klart er bogens mest interessante. Peter Bro har analyseret nyhedsugens læserbreve i en kort, præcis og velskrevet artikel, hvis resultater vel ikke er overraskende, men til gengæld dokumenterer det vi anede fra mindre undersøgelser og fra engelsk forskning: Indsenderne er midaldrende, højtuddannede mænd, som er højorganiserede, avislæsere med stor skrivetræning. Der er mange nuancer i analysen, som man *ikke* anede i forvejen, så den bør man læse. Den leverer også indirekte et bidrag til diskussion af vigtige teser i en anden vigtig bog, nemlig *Politisk Journalistik*. Man kan håbe, der bliver mulighed for at 'historisere' disse resultater, således som man har gjort det i England (f.eks.

J. Tunstall: *Letters to the Editor*, Royal Commission on the Press, 1977 og M. Bromley: 'Watching the watchdogs'? *The role of readers' letters in calling the press into account* in H. Stepenson og M. Bromley (eds.): *Sex, Lies and Democracy*, Longman, 1998).

Bogens redaktør Anker Brink Lund slutter af med den allerede meget publicerede flowanalyse i de danske medier (senest i en udmærket artikel i *Samvirke*): »Projekt Nyhedsuge tegner et entydigt billede af samspillet mellem 4 typer af nyhedsudbydere med dagbladene som hovedleverandør og det dagsbladejede nyhedsbureau i orkanens øje«.

Fagbladene har i offentligheden kritiseret analysen for ikke at omfatte netop denne del af 'fødekæden'. Det peger blot på, at der er masser at tage fat på i dansk journalistikforskning. *Først med det sidste* er godt begyndt, og man kan kun glæde sig til det væld af resultater, som projektet lægger op til. Man lad os få det ikke som »smagsprøver« og »ufuldstændige analyser«, men i færdig og kritisérbar form – og gerne i et andet lay-out. Omslaget på bogen er noget af det mest rædselsfulde, jeg har set.

Michael Bruun Andersen, lektor
Journalistik, RUC

Kirsten Mogensen: *Arven – Journalistikens traditioner, normer og begreber*. Roskilde Universitetsforlag, 2000. 227 sider, 198,- kr.

Lektor ved den nye journalistuddannelse på Roskilde Universitetscenter, Kirsten Mogensen, har i bogen *Arven – Journalistikens traditioner, normer og begreber* påtaget sig en vigtig opgave i forhold til undervisningen i journalistik i Danmark. I en form for undervisningsbog har forfatteren sat sig for at beskrive centrale samfundsteorier, journalisters rolleopfattelser og de grundlæggende arbejdsmetoder bag journalistikkens nutidige form og udtryk. Bogen er ikke stringent baseret på videnskabelig metode, selv om den for eksempel gør brug af den akademiske tradition for noter. Den er heller ikke gennemført journalistisk i dens form, selv om den visse steder bruger journalistikkens formidlingsmetoder. Den fremstår som et mix af de to former.

Med udgangspunkt i, at »arv er noget værdifuldt«, gennemgår Kirsten Mogensen en lang række af de grundlæggende ideologier, selvforståelser

og vurderingsprocesser i nyhedsmedier og samfund, der ligger som overleveret erfaring og rutinemæssig praksis fra mange tidligere generationers arbejde med journalistik i dagblade, radio og tv. Internettet er også indarbejdet. Bogens indhold bygges op omkring den argumentation, at det i den nuværende situation i Danmark, hvor tre længerevarende journalistuddannelser har afløst den tidligere mesterlære, er pædagogisk værdifuldt, at der findes en gennemgang i bogform af journalistikkens og fagets forudsætninger.

Dermed er det blevet lidt af en opgave, forfatteren har stillet sig. Kirsten Mogensens bud på at løse opgaven er disponeret omkring *Arvens* fire store afsnit, der hver især omfatter et meget stort indholdsområde, og som vel sammenlagt kommer til at favne flere århundreders udvikling set i et globalt perspektiv. De fire områder af bogen er: En identifikation og diskussion af journalistikkens fem arketyper. En gennemgang og genfortælling af grundlæggende metoder bag produktion af journalistik som for eksempel nyhedskriterier og genrer. En introduktion til de teorier om pressens rolle i samfundet, som har været dominerende i de seneste århundreder: Den autoritære, den liberale og den kommunistiske presseteori og endelig et afsluttende kapitel under overskriften »Profession journalistik«, der beskriver så forskellige ting som Henrik Cavlings betydning for presseudviklingen i Danmark i det 20. århundrede, journalistikkens etik og journalistuddannelse som fænomen. Et bredt favnende manuskript, der ind imellem er krydret med journalistiske oplevelsesreportager fra forfatterens tilstedeværelse på medieredaktioner og ved faglige arrangementer samt nogle herlige beskrivelser af berømte journalister som eventyren Henry Morton Stanley og *Robinson Crusoes* forfatter, Daniel Defoe, i relation til deres betydning for journalistikkens formmæssige udvikling.

Arvens forfatter, Kirsten Mogens, er både akademiker og uddannet journalist, og det bærer bogen præg af. Af en journalist at være har forfatteren inddraget en righoldig læsning af litteratur fra Platon i det antikke Grækenland til den danske fremtidsforsker Rolf Jensens *Dream society*. Undervejs i bogen er der mange eksempler på velvalgte citater, der giver en introducerende historisk reference til helt centrale forhold omkring rolleopfattelse og journalistisk metode.

Kendskab til den daglige produktionsgang på medieredaktioner er også brugt i bogen, og disse to ting er søgt kombineret, således at der i enkelte

passager er lavet en form for teoridannelse omkring journalistik og redaktionel produktionsmetode. Det sker for eksempel ved, at forfatteren med udgangspunkt i teorier om fire samfundsformer: Det traditionsstyrede, det indre-styrede, det gruppe-styrede og individualiserede drømmesamfund foretager en sammentænkning af samfundsformer, rolleopfattelser og journalistiske genrer. Om disse koblinger holder på den måde, som det er beskrevet i *Arven*, er efter anmelderens opfattelse tvivlsomt. Bogen er karakteriseret ved, at store fænomener og teorier sættes i forbindelse med hinanden på forklarende måder, der kræver en række mellemregninger og argumentationer – for ikke at sige direkte påvisninger fra henvisninger til videnskabelig litteratur – de savnes flere steder. Koblingerne er dog ofte udfordrende, og de er et ærligt forsøg på at bidrage til en teoriudvikling omkring journalistik og redaktionel produktion.

Arven er skæmmet af nogle bastante udsagn, som for eksempel »I alle samfund vil magthaverne gerne bestemme, hvad pressen skal skrive« (side 53) og »naturalisme er primært en research-metode« (side 71), sådanne forenklede sammenfatninger burde have været nuanceret eller helt fjernet under en sidste redigering. I andre tilfælde gengiver bogen opfattelser og positioner fra for eksempel den i danske mediekredse så velkendte amerikanske foredragsholder og pædagog, Don Fry. Amerikanerens hovedpointer er genfortalt i bogen på en måde, så en del af os, der har hørt og læst Don Fry mange gange, ikke kan føle os dækket ind af *Arvens* beskrivelser. Pointerne er ikke tilstrækkeligt præcist gengivet. Flere steder i bogen er der også eksempler på unødvendige fejl i årstal og en del tilfælde af, hvad der opleves som irrelevante realoplysninger og overflødige indskudte forfatterbetragtninger.

Andre steder i *Arven* er der eksempler på, at overordnede iagttagelser fra litteraturens beskrivelser af samfundsudviklingen bliver koblet direkte til aktuelle journalistiske produkter og redaktionelle initiativer på en overbevisende måde. Det gøres for eksempel på side 102, hvor Jyllands-Postens JP-Explorer-projekt karakteriseres ved, at »exploratøerne opstøver råstoffet til videns- og drømmesamfundet«. Det er et relevant bud på en forklaring på, hvorfor netop denne redaktionelle nyskabelse fra de senere år har fået så stor en læsersucces.

Arven omhandler stort set ikke forudsætningerne og tankegangene omkring journalistikkens mange billeder, og pressefotografiernes og tv-bil-

ledernes store betydning, og det er et problem. Journalistik opfattes og diskuteres meget ofte som knyttet til budskabet og teksten, og dermed under vurderes den visuelle side af mediefremstillingen, som i det seneste 100 år har haft stor betydning, og i disse år er enormt vigtig. Bogen ville være mere fagligt interessant, hvis journalistikken fra starten var blevet opfattet som en enhed af budskab, tekst, lyd og billede. Det ville også have øget bogens pædagogiske brugbarhed, da det er helt afgørende, at de nuværende og kommende medarbejdere skal håndtere journalistik tværmedialt og ikke som noget, der udkommer enten trykt eller på tv.

Arven er et sympatisk og på mange måder nødvendigt projekt, som Kirsten Mogensen har brugt sin omfattende læsning og sine betydelige professionelle erfaringer fra undervisningssektoren og medieredaktionerne på. Ind imellem er bogen tankemæssigt rodet, og man sidder som læser med en fornemmelse af, at havde forfatteren da bare læst lidt mindre og brugt en særlig udvalgt litteratur på en lidt dybere måde, så var hun nået længere i den kortlægning og beskrivelse af journalisternes rodfæstede identitet, som det er så vigtigt at få sat til debat.

Forfatterens ambition om at se og forstå journalistikkens udtryk i en historisk kontekst og i dens samspil med fænomener fra samfundsudviklingen og litteraturen er gennemført med bred horisont og vil give studerende og andre læsere et relevant indblik af de forudsætninger, der ligger bag produktionen af mediernes aktuelle virkelighedsgengivelse.

På sin egen – lidt rodede facon – opfylder *Arven* en langt stykke ad vejen det mål, som Kirsten Mogensen har defineret for sit vanskelige arbejde. Bogen gennemgår en udvalgt række af journalistikkens »traditioner, normer og begreber«, og det er der ikke mange andre danske fagbøger, der har gjort længe.

Lars Kabel, *journalist, cand. phil.*
og centerleder

Center for Journalistik og Efteruddannelse
Danmarks Journalisthøjskole

Mie Femø Nielsen, *Under lup i offentligheden – introduktion til public relations*, København: Samfundslitteratur, 2000, 351 sider, 298 kr.

Med den indledende formulering »Erhvervslivet skal have bedre muligheder for at komme til orde i den offentlige debat – til gengæld skal det så også opføre sig ordentligt« (s. 11) slår Mie Femø Nielsen meget klart tonen an i *Under Lup i offentligheden* såvel indholds- som formmæssigt. Det er en personligt præget bog, som med engagement sætter fokus på public relationsbegrebet, på mediernes og journalistikkens rolle i moderne virksomhedskommunikation, men også på hvordan virksomheder og organisationer kan forbedre deres kommunikation i mere ansvarsbevidst retning. Bogen indskriver sig således i den ekspanderende litteratur om professionel virksomhedsformidling og medie håndtering, men adskiller sig fra de traditionelle rammer ved at kombinere teorier og emneområder, som ikke sædvanligvis integreres i ét og samme værk, men som ifølge Mie Femø Nielsen kan fungere som relaterede forklaringsmodeller i forhold til nogle af PR-feltets problemstillinger.

Efter en kort fremstilling af public relationsbegrebets udvikling gennem det 20. århundrede introduceres i bogens første kapital en semiotisk-inspireret trekantsmodel, som afspejler forfatterens tilgang til PR-feltet. Modellen består af de tre aspekter, som Mie Femø Nielsen mener i samspil kendetegner en virksomhed eller organisation som tegn: 1. virksomhedens image (omgivelsernes indtryk af virksomheden), 2. virksomhedens udtryk/profil (virksomhedens selv fremstilling) og 3. virksomhedens identitet (virksomhedens indhold). Disse tre indfaldsvinkler bliver styrende for den tematiske strukturering af bogens øvrige 11 kapitler, som på logisk vis falder i tre blokke.

I første temablok diskuteres medier og offentlighed og dermed nogle af de forhold, som moderne organisationer opererer under i det offentlige rum, dvs. emner som relaterer til image-aspektet i trekantsmodellen, og hvortil der bl.a. er hentet inspiration fra medie- og journalistikforskningen. Kapitel 2 behandler f.eks. agenda-setting-traditionen med udgangspunkt i Dearing & Rogers' model for politisk, mediemæssig og offentlig dagsordensætning med en pointering af modellens fortsatte relevans, men også dens mangel på nuancer relateret til det moderne, komplekse samfundsbillede. Et af bogens delmål er